

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	13
Ἡ θέση τοῦ ἐρωτήματος	15

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

*Ἡ πρόταση: «Τὸ λαλήσαν διὰ τῶν προφητῶν
εἰς μίαν ἀγίαν καθολικὴν
καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν»*

1. Ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας στὴν προοπτικὴ τῆς ἐνότητος Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης	45
2. Ἡ ἀνατολικὴ παράδοση ἐπὶ τοῦ ζητήματος	67
α. Ἱερὸς Φῶτιος	67
β. Εὐθύμιος Ζυγαβηνός	69
γ. Συμεὼν Θεσσαλονίκης	70
δ. Ἱερεμίας ὁ Τρανός	75

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

*Τὸ περιεχόμενο καὶ ὁ χαρακτήρας
τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως*

1. Ἡ Πατερικὴ Παράδοση	83
2. Οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι	102

α. Τό εϋρύτερο περιβάλλον	
τῆς Ζ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου	123
α.1. Θεόδωρος Στουδίτης	125
α.2. Νικηφόρος Κωνσταντινουπόλεως	130
3. Οἱ μετὰ τίς Οἰκουμενικές Συνόδους ἀναφορές	
περί τοῦ περιεχομένου τῆς πίστεως στήν Ἀνατολή	134
α. Μία ἰδιαίτερη περίπτωση:	
Ὁ Πατριάρχης Ἰωάννης Βέκκος	134
β. Γεώργιος ἡ Γρηγόριος ὁ Κύπριος	139
γ. Γρηγόριος Παλαμᾶς	141
4. Ἡ Σύνοδος Φερράρας - Φλωρεντίας	143
5. Γεννάδιος Σχολάριος	149

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

*Ἡ Ὁμολογιακὴ κατανόηση τῆς ἔννοιας τῆς Ἐκκλησίας
καί ἡ πίστη σέ αὐτήν:
«Πιστεύω εἰς μίαν ἀγίαν καθολικὴν
καί ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν»*

1. Βαρλαάμ ὁ Καλαβρός	155
2. Γεώργιος Τραπεζούντιος	160
3. Καρδινάλιος Βησσαρίων	170
4. Οἱ Χριστιανικὲς Ὁμολογίες τοῦ 17ου αἰώνα	173
α. Ἡ «Ὁμολογία τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας	
τῆς Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς»,	
τοῦ Μητροφάνη Κριτόπουλου	174
β. Ἡ ἀποδιδόμενη στὸν Κύριλλο Λούκαρι,	
«Ἀνατολικὴ Ὁμολογία τῆς Χριστιανικῆς πίστεως»	
καί ἡ «Συνοδικὴ Ἐπιστολὴ τῆς ἐν Κων/πόλει	
πρὸς τὴν ἐν Ἰασίῳ τοπικὴν Σύνοδον» (1642)	181

γ. Ἡ «Ὁρθόδοξος Ὁμολογία τῆς πίστεως τῆς Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολικῆς» τοῦ Μητροπολίτη Κιέβου Πέτρου Μογίλα	183
δ. Ἡ Ὁμολογία Πίστεως τοῦ Πατριάρχου Δοσιθέου Ἱεροσολύμων	188
5. Ἡ Ρωσική Κατήχηση τοῦ 1830	191
Γενικές Παρατηρήσεις	199

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

Ἡ Ἐκκλησία στό Σύμβολο τῆς Πίστεως κατά τή δυτική παράδοση

1. Τυράννιος Ρουφῖνος	205
2. Ἡ τοποθέτηση τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου	214
3. Φαῦστος Ριέγης	218
4. Οἱ λατινικές μεταφράσεις τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως στίς Οἰκουμενικές Συνόδους	228
5. Πασχάσιος Ροδβέρτος: Ἡ μαρτυρία τοῦ 9ου αἰώνα	231
6. Ἡ Σύνοδος τοῦ Τριδέντου καί ἡ σύγχρονη Κατήχηση τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας	234
7. Σταθμοί τῆς σύγχρονης δυτικῆς θεολογίας	238

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

Περί τῆς φύσεως καί τῆς προσκυνήσεως τῆς Ἐκκλησίας

1. Περί μίξεως κτιστοῦ καί ἀκτίστου	249
2. Ἡ ἰδιαιτερότητα τῆς Ἐκκλησίας ὡς σῶμα Χριστοῦ καί ἡ λειτουργία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος	265
3. Ἡ περί ἐνότητας τῆς Ἐκκλησίας θεολογική θέση τοῦ Heribert Mühlen	275

4. Ὁ Ἐκκλησιάζων καί ὁ Ἐκκλησιαστής τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας	290
--	-----

ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ	299
-------------------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΜΕΡΟΣ Α΄

– ΒΑΠΤΙΣΤΗΡΙΑ ΣΥΜΒΟΛΑ ΚΑΙ ΟΜΟΛΟΓΙΕΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ	309
--	-----

ΜΕΡΟΣ Β΄

– ΒΑΠΤΙΣΤΗΡΙΑ ΣΥΜΒΟΛΑ ΚΑΙ ΟΜΟΛΟΓΙΕΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ	316
---	-----

ΜΕΡΟΣ Γ΄	325
-----------------------	-----

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΗΓΕΣ

– Πρακτικά Οικουμενικῶν Συνόδων	335
– Πρακτικά Συνόδου Φλωρεντίας	335
– Κείμενα Πατέρων καί Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων	336
– Λατινική Πατερική καί Ἐκκλησιαστική Γραμματεία	346
– Ἄλλες Πηγές	346

ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

– ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΑ	347
– ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΑ	351
– ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ	355

